

Istraživanje autorske percepcije i bilježenje trenutaka kroz metode fotografske slike

---

Blagušević, Valentina

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:659315>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

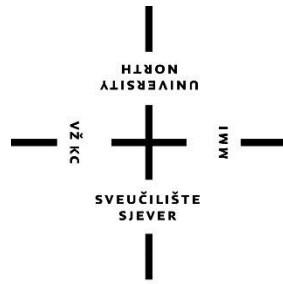
Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-22**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Diplomski rad br. 11/MED/2019

**Istraživanje autorske percepcije i bilježenje trenutaka
kroz metode fotografske slike**

Valentina Blagušević, 0566/336D

Koprivnica, rujan 2019. godine

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za umjetničke studije

STUDIJSKI diplomski sveučilišni studij Medijski dizajn

PRISTUPNIK Valentina Blagušević

MATIČNI BROJ 0566/336D

DATUM 09.09.2019.

KOLEGIJ Fotografija

NASLOV RADA Istraživanje autorske percepcije i bilježenje trenutaka kroz metode fotografske slike

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Research of autor's perception and capturing of moments through photographic methods

MENTOR Mario Periša

ZVANJE doc. art. dr. sc.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc. art. Antun Franović - predsjednik
2. doc. dr. sc. Darijo Čerepinko - član
3. doc. art. dr. sc. Mario Periša - mentor
4. doc. art. Niko Mihaljević - zamjenski član
5. _____

Zadatak diplomskog rada

BROJ 11/MEDD/2019

OPIS

Tema diplomskog rada je istraživanje autorske percepcije kroz fotografiranje spontanih trenutaka koji nisu unaprijed osmišljeni. Bilježenje svakodnevnih trenutaka koje ponekad ne zamjećujemo od želje za "savršenom" fotografijom - po nametnutim društvenim i fotografskim standardima. Rad proučava nekoliko segmenata kao što su kontekstualizacija i percepcija fotografije na društvenim mrežama, fotografija u obiteljskim albumima i drugim medijskim prezentacijama. Cilj je istražiti mogućnosti vlastitog stvaralaštva i samosvijesti, kao i istražiti nove načine razmišljanja kroz slobodno umjetničko izražavanje. Praktični dio rada obuhvatit će fotografije nastale prilikom istraživanja.

U radu je potrebno:

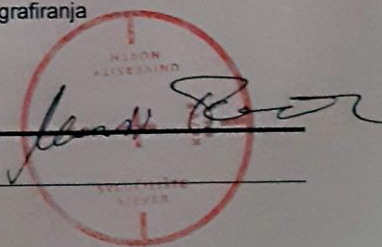
- istražiti pojmove percepcije, medijske pismenosti i fotografske prakse vezane za ovu temu
- istražiti utjecaj društvenih mreža i masmedija na autorski pristup fotografiranju
- analizirati umjetničke pravce adekvatne ovoj temi
- pratiti i opisati osobni doživljaj tijekom rada na projektu
- koncipirati i osmisliti način prezentiranja nastalih fotografija

ZADATAK URUČEN

17.03.2019

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SIEVER

Sveučilište Sjever

Odjel za Medijski dizajn

Diplomski rad br. 11/MED/2019

Istraživanje autorske percepcije i bilježenje trenutaka kroz metode fotografske slike

Studentica

Valentina Blagušević, 0566/336D

Mentor

Mario Periša doc. art. dr. sc.

Koprivnica, rujan 2019. godine

Predgovor

Bitno je povremeno zastati i postati svjestan svoje percepcije.

Željela bih se zahvaliti svojim roditeljima i obitelji koji su vjerovali u mene i podržavali me tijekom studiranja. Hvala mami, Karmen, Diani i svim ženama u mojem životu koje su mi bile potpora te mi pomagale u bilo kojim situacijama.

Hvala mentoru doc.art.dr.sc. Mariju Periši koji mi je davao savjete i vodio me kroz ovaj fotografski put od početka studiranja na Sveučilištu Sjever pa sve do samog završetka.

Posebno hvala Tomislavu Bardeku koji je za mene uvijek imao lijepe riječi podrške i bodrio me kada sam to najviše trebala.

Svima vam hvala na razumijevanju i svemu što ste me naučili.

Sažetak

U ovom radu definirat će se pojmovi percepcije, medijske pismenosti, fotografskog koda i emocije u fotografiji. Istražiti će se utjecaj društvenih mreža na autorski pristup fotografiranju. Analizirati će se umjetnički pravci adekvatni ovoj temi, te opisati osobni doživljaj tijekom rada na projektu.

Rad proučava nekoliko segmenata kao što su kontekstualizacija i percepcija fotografije na društvenim mrežama te fotografije u obiteljskim albumima. Opisati će se način razmišljanja, koncipiranja i izvedbe fotografske knjige napravljene u svrhu prezentiranja fotografija nastalih za vrijeme istraživanja.

Cilj je istražiti mogućnosti vlastitog stvaralaštva i samosvijesti, kao i istražiti nove načine razmišljanja kroz fotografiranje spontanih trenutaka koji nisu unaprijed osmišljeni. Bilježenje svakodnevnih trenutaka koje ponekad ne zamjećujemo od želje za "savršenom" fotografijom - po nametnutim društvenim i fotografskim standardima.

Ključne riječi: percepcija, medijska pismenost, interpretacija, zapažanje, pažnja, emotivna pobuda, semantika, fotografija

Summary

In this paper, concepts of perception, media literacy, photography code and emotions involved in photography will be defined. It will explore the influence of social media on an artist's approach to photography. Art movements which relate to the theme will be analysed, while the personal experience of working on the project will be described.

This paper studies a number of sections, such as the conceptualization and perception of social media photography compared to photographs in familial albums. It will describe the method of thinking, conceptualising, and designing of a photo book made to present selected photographs of this experiment.

The goal is to explore the possibilities of one's own creativity and self-awareness, as well as to explore new ways of thinking through photographing spontaneous moments that are not preconceived; capturing everyday moments that one sometimes does not notice from the desire for "perfect photography" – as imposed by social and photographic standards.

Key words: perception, media literacy, interpretation, observation, attention, emotional drive, semantics, photography

Sadržaj

1.	Uvod.....	8
2.	Fotografija.....	9
3.	Kratki pregled pravaca	10
3.1.	Avangarda	10
3.1.1.	<i>Aleksandar Rodčenko</i>	10
3.1.2.	<i>Man Ray</i>	11
3.2.	Nadrealizam	12
3.2.1.	<i>Maurice Tabard</i>	13
3.3.	Dadaizam.....	15
3.3.1.	<i>Herbert Bayer</i>	15
4.	Kratki pregled hrvatskih fotografa bitnih za istraživanje ove teme	17
4.1.	Petar Dabac	17
4.2.	Marko Ercegović	18
4.3.	Boris Cvjetojović.....	20
5.	Percepcija	21
6.	Intuicija	23
7.	Komunikacija	25
8.	Medijska pismenost	26
8.1.	Medijska pismenost u Hrvatskoj	27
9.	Kodiranje i dekodiranje.....	29
10.	Fotografski kod	30
10.1.	Slikovni sustav fotografije	30
11.	Emocije u fotografiji	31
12.	Semantika.....	33
13.	Punktum	34
14.	Društvene mreže i fotografija	36
15.	Fotografije u obiteljskim albumima	38
16.	Praktični dio	40
16.1.	Ideja i očekivanja	40
16.2.	Motivacija.....	41
16.3.	Izazov kreativnosti	42
16.4.	Dizajn knjige i obrazloženje fotografija.....	44
17.	Zaključak.....	57
18.	Literatura.....	59
19.	Popis slika	61
20.	Izvori slika	62
21.	Prilozi.....	63

1. Uvod

Fotografija je postupak zapisivanja svjetla na određeni fotoosjetljivi materijal. Ona je odraz stvarnosti koja nas okružuje. Od početka vremena čovjek je htio zabilježiti trag svoga postojanja, što dokazuju slike u pećinama. Kroz povijest prolazila je kroz preobrazbe po pitanju tehnologije uz koju je izrađena, načina fotografiranja, obrade, pa i same primjene.

Danas je neizostavni dio društva te temeljni način izvještavanja, komuniciranja i promidžbe. Od pojave pa sve do danas i dalje predstavlja značajni faktor u oblikovanju medijskog prostora. Njome se lako prenose i čitaju informacije. Svatko od nas može istu fotografiju doživjeti drugačije, jer ju vrednuje na različit način od ostalih. Dobra fotografija ne mora nužno biti i tehnički ispravna, bitno je da ona prenosi određenu poruku i emotivnu pobudu.

Na društvenim mrežama fotografije polako gube emociju, jedini cilj im osobna promocija i ugodnost oku. Zbog tog problema fotografije prestaju biti bilježenje trenutaka i mijenja se autorski pristup fotografiranju.

Diskurs promišljanja u ovom radu započeo je od studium i punktuma koje u svojoj knjizi Camera Lucida obrađuje Ronald Barthes te kroz druga autorska promišljanja suvremenih fotografa. Značajno područje za obradu ove teme je psihološki aspekt i percepcija promatrača. Kroz fotografiranje tokom ovog istraživanja, bilo je potrebno zadobiti povjerenje u osobno opažanje, prosudu i odluku, postići veće zadovoljstvo u doživljavanju sebe. Sama srž ovoga rada bila je pretočiti emocije iz misaonog u vizualni oblik – poput ljubavne pjesme u slici, zvuka smijeha zaustavljenog u trenutku - zabilježenog za budućnost.

Namjera ovog rada nije obrana neke teze, već doprinos diskusiji na temu fotografije u filozofskom duhu.

„Fotografija, kao moćan medij izražavanja i komunikacije, nudi beskonačnu raznolikost percepcije, tumačenja i izvršenja.“ - Ansel Adams

2. Fotografija

„Fotografija predstavlja trajno vidljivu snimku tragova elektromagnetskog zračenja, posebno vidljivog dijela spektra, na materijal osjetljiv na zračenje. To je svojstvo koje određuje tehniku i estetiku fotografije.“ Jäger, 2005.

Riječ fotografija dolazi od grčke riječi photo koja znači svjetlo, te od riječi graphein koja znači pisati. Te riječi zajedno predstavljaju pojam pisanja pomoću svjetlosti. U hrvatskom jeziku riječ fotografija, možemo prevesti kao „svjetlopis“. Fotografija je tehnika digitalnog ili kemijskog zapisivanja prizora iz stvarnosti na sloju materijala koji je osjetljiv na svjetlost koja na njega pada. Postoji više grana fotografije: dokumentarna fotografija, umjetnička fotografija, portretna, mrtva priroda, reklamna te pejzažna. Preteča fotografije je takozvana "camera obscura" koju su prvi primjenjivali slikari pejzaža i portretisti i koristili je sve do devetnaestog stoljeća. [1]

„Fotografija nije samo vizualni doživljaj, trenutak neposrednosti, već i mentalna predstava, paralelna artikulacija misli i osjećaja.“ –Dubravka Osrečki Jakelić

Fotografiranje zahtjeva vještine, znanje, samokritiku i maštu. Glavni motivi čovjeka koji se bavi fotografijom su objekti njegovog interesa. Autor si postavlja pitanje što i kako snimiti da bi slika odgovarala svrsi i bila tehnički korektna. Dobar snimatelj uvijek počinje od idejne osnove i predodžbe, zna koju svrhu želi postići i prema njoj usmjerava sav svoj tehnički i umjetnički rad. Fotografija treba biti duboko promišljena, a kako bi fotografiju učinili slikovno i sadržajno zanimljivom treba izabrati prikladne motive i mjesto snimanja.

„Umjetnost je zadržati pogled gledaoca na slici, držati ga što duže vezanog za nju i ne dopustiti mu da olako izađe iz slike.“ Autori fotografija prizore ispred sebe vizualno kodiraju u složenu sliku koja ima određenu vrijednost za promatrača kao primatelja tih vizualnih informacija. Možemo reći kako svaka fotografija sadrži svoj kod kojeg postavlja autor, a na promatraču je da taj kod pročita i shvati što je autor svojim radom želio postići. Već pri samom snimanju treba misliti na buduće promatrače kojima bi sadržaj trebao biti razumljiv, ali naravno i zanimljiv te kakvu će informaciju primiti iz fotografije i hoće li osjetiti što im se posredstvom slike željelo prikazati. [2]

3. Kratki pregled pravaca

Više značajnijih pravaca utjecalo je na razvoj i ulogu fotografske slike. Dolje navedeni pravci su oni izdvojeni kao bitni za obradu ove teme.

3.1. Avangarda

Avangarda je zajednički naziv za pravce i smjerove u umjetnosti od 1910. do 1930. godine koji se temelji na odbacivanju dotadašnjih umjetničkih normi, te je potpuna suprotnost od prethodnog umjetničkog pravca - realizma.

3.1.1. Aleksandar Rodčenko bio je član utemeljitelja ruskog konstruktivizma - avangardnog pokreta kojeg je karakterizirala neukrašena apstrakcija. Bio je poznat po svojoj politički motiviranoj fotografiji, plakatima, slikama i skulpturi. U fotografiju se uvodi konceptualno razmišljanje. Umjesto odraza stvarnosti, fotografija postaje sredstvom vizualnog predstavljanja dinamičnih intelektualnih konstrukcija. [16]

Slika 1. Aleksandar Rodčenko - Fire Escape (from building on Miasnitskaia) 1925.

Slika 2. Aleksandar Rodcenko- Gathering for a Demonstration, 1928.

3.1.2. Man Ray

Man Ray započeo je raditi kao slikar i kipar, a godine 1915. počeo se zanimati za fotografiju. Bio je povezan s dada i nadrealističkim pokretima i bio je aktivan u avangardnim i komercijalnim krugovima. Tijekom cijele svoje plodne karijere, Man Ray je održao koncept umjetničke slobode eksperimentiranja i usklađivao kontradikcije kao proces stvaranja umjetnosti. [17] Do 1925. vodio je uspješan studio i prihvaćao zadatke za ugledne modne časopise poput Harper's Bazaar, Vanity Fair i Vogue, dok je i dalje sudjelovao u nadrealističkim aktivnostima. Tijekom 1940-ih Man Ray se vratio u Sjedinjene Države i živio u Los Angelesu, gdje je nastavio eksperimentalni rad u slikarstvu, fotografiji, mješovitim medijima i pisanju. Ubraja se među najvažnije pionire suvremene fotografije. U suradnji s Lee Millerom, razvio je postupak solarizacije i najviše ga koristio u portretima i aktovima. [18]

Slika 3. Man Ray - „Glass tears“ man ray

3.2. Nadrealizam

Nadrealizam se javio 1924. godine u Parizu, kada književnik Andre Breton izdaje prvi nadrealistički manifest i definiira ga kao psihički automatizam u kojem se želi izraziti stvarno djelovanje misli - bilo usmeno, pismeno, ili bilo koji drugi način. Upoznati sa psihoanalizom Sigmunda Frojda i njegovim sistemom asocijacija, nadrealisti su realnost smatrali ograničenom i uskom. Kao i futuristi, prezirali su sve zakone i ustaljene običaje, ali umjesto borbi s društvom, okrenuli su se od stvarnosti i usmjerili svoje napore istraživanju ljudskog duha za koji su smatrali da je potisnut i ugušen društvenim pritiscima. Vjerovali su da podsvijest sadrži skrivene ljepote pune potencijala. Mašta i san imaju značajnu ulogu u tome. Definirali su estetiku iracionalnog, slučajnog i automatskog.

Fundamentalne principe nadrealizma dijelom preuzima koncept nesputane slobode i potpunog preplitanja umjetnosti i života. Nadrealizam u umjetnosti koristi nova tehnička

sredstva i nove medije izražavanja, naročito fotografiju i film. Osjećamo utjecaj psihoanalitičkih teorija o ispitivanju nesvjesnih mehanizama i važnosti pripisane događajima iz sna, asocijacijama i mislima. Potaknuti time umjetnici ovog pokreta svojim su djelima istraživali podsvijest. [14]

Značajke ovoga pravca:

- svemoć sna
- igra misli
- iracionalno, podsvjesno, halucinantno
- oslanjanje na psihoanalizu Sigmunda Freuda
- težnja spontanitetu
- bilježenje onoga što dolazi iz podsvijesti sa što manje uplitanja razuma
- raspadanje zbilje
- gubljenje granice između sna i jave - mogućeg i nemogućeg

3.2.1. Maurice Tabard

Maurice Tabard je prvo bio modni fotograf za magazine poput Harper's Bazaar i Vogue, a onda je postao jedan od predvodnika nadrealističke fotografije. Istraživao je solarizaciju, infracrvenu fotografiju i dvostruku ekspoziciju, stvarajući umu strane radove u više dimenzija koji stapaju stvarnost sa nestvarnim. Njegov rad „Composition“ iz 1929. godine kombinira negative nage žene, spojenih šaka i arhitektonskog prostora kako bi stvorio novu sliku koja aludira na duhovnu metamorfozu. [15]

Slika 4. Maurice Tabard - „Composition“ 1929.

Slika 5. Maurice Tabard - „Gare Montparnasse“ 1930.

3.3. Dadaizam

Dadaizam je pokret u umjetnosti i književnosti koji se pojavio već 1916. godine u Švicarskoj. Njegov je začetnik bio francuski pjesnik Tristan Tzara koji je 1918. godine objavio svoj prvi dadaistički manifest. Pokret je nazvan tako zbog dječjeg tepanja (da-da), a to je zapravo sam simbol krajnjeg otpora prema bilo kakvim racionalnim konvencijama u dotadašnjoj umjetnosti.

Zalagao se za potpuno rušenje svih tradicionalnih vrijednosti društva – od onih socijalnih pa sve do moralnih vrijednosti. Glavni smisao njihovog djelovanja bila je potpuna destrukcija, nihilistički revolt i buntovništvo protiv svega što je u to vrijeme bilo logično, uobičajeno i normalno. Veličali su besmislice i naglašavali neozbiljnost u umjetnosti. Dadaisti su pokušali izazvati što veći šok, razarajući tradicionalne i umjetničke oblike. [19]

Fotografija je bila najzastupljeniji medij među Berlinskim dadaistima. Kombiniranjem fotografija ili reprodukcija istih iz novina i časopisa nastajale su fotomontaže koje su jasno prenosile duh tog vremena.

Značajke:

- destrukcija – revolt i bunt protiv svega postojećeg i logičnog
- negacija postojećih estetskih i jezičnih oblika i pravila
- negiranje običaja, tradicije i umjetnosti
- zalaganje za slobodu, nesavršenost, anarhiju, spontanost

3.3.1. Herbert Bayer

Herbert Bayer je radio kao tiskar, stručnjak za oglašavanje, fotograf, slikar, kipar. Pohađao je Bauhaus školu dizajna i ideali te škole jasno se zrcale u njegovim radovima. Njegova fotomontaža „Usamljeni stanovnik velikoga grada“ u kojem umjetnikove ruke lebde ispred zgrade u Berlinu, a njegove nas oči promatraju iz ruku kritizira gubitak osobnosti u velikom gradu.

Slika 6. Herbert Bayer - „Usamljeni stanovnik velikoga grada“ 1932.

4. Kratki pregled hrvatskih fotografa bitnih za istraživanje ove teme

4.1. Petar Dabac

Petar Dabac rođen je 1942. godine u Zagrebu. Fotografijom se počinje baviti 1960. godine surađujući u atelieru - arhivu Toše Dabca, čije vodstvo preuzima nakon Tošine smrti. Već 30 godina predaje fotografiju na Akademiji likovnih umjetnosti u Ljubljani. Šezdesetih godina radio je serije crno-bijelih portreta umjetnika, znanaca, prijatelja, predstavnika umjetničke scene s čime nastavlja idućih desetljeća. Postaje dio generacije koja unosi konceptualni pristup u fotografiju, izrađuje prostorne instalacije te eksperimentira s fotokopijama i fotogramima.

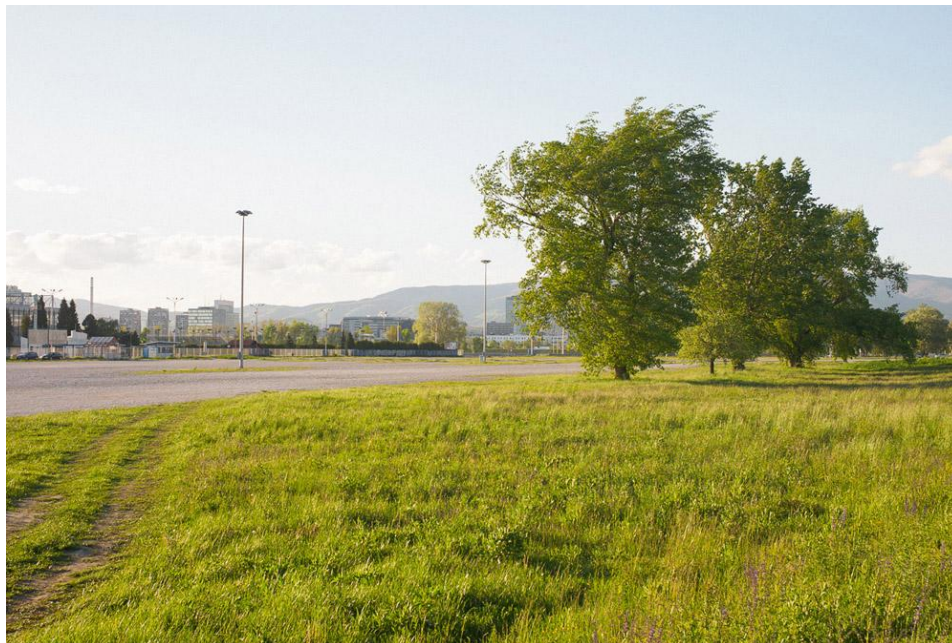
Slika 7. Petar Dabac – iz serije „Dnevnički zapisi“

Slika 8. Petar Dabac – iz serije „Dnevnički zapisi“

4.2. Marko Ercegović

Fotograf i filmograf Marko Ercegović, rođen je 1975. u Dubrovniku. Diplomirao je na odsjeku snimanja na Akademiji Dramske Umjetnosti u Zagrebu gdje živi i radi.

Slika 9. Marko Ercegović - Iz serije fotografija „Prava priroda“

„Serija fotografija snimana od 2010. do 2013. godine. Na parkingu za radnike u INA-i, za posjetitelje Velesajma ili jezera Bundek, fotografiram četiri stabla. Na zapuštenom mjestu žive tri topole i jabuka. U fotografskom smislu, istražujem vlastiti odnos prema fotografiranom prizoru. Velika poljana u Novom Zagrebu za mene znači prostor istraživanja tog odnosa. Imam slobodno kretanje: mogu snimati otkuda i kada želim. Stabla su uvijek tamo, što mi omogućava miran rad i polagano snimanje uz ponavljanja, vraćanja na isto mjesto i ispravljanja pogreški. Najveća pogreška je neiskrenost prema fotografiranom: nemogućnost da, barem u trenutku okidanja, uspostavim neopterećen i jasan odnos sa snimanim stablima. Prava priroda fotografije je prijateljstvo. Često dolazim na ovo mjesto, tu se dobro osjećam. Gledam prvo iz daljine pa siđem do njih, uglavnom samo stojim tamo, i ponekad snimam. Snimam bez žurbe dok kasnim kući ili u grad. Stabla su tamo kao da ih je netko zaboravio posjećiti. Kada ovdje snimam, imam osjećaj da je svaka fotografija važna, da niti jedna nije za baciti., [20]

Slika 10. Marko Ercegović- Iz serije „Golub na grani“

Slika 11. Marko Ercegović- Iz serije „Golub na grani“

4.3. Boris Cvjetanović

Boris Cvjetanović rođen je 1953. godine u Zagrebu. Diplomirao je 1976. godine na Pedagoškoj Akademiji u Zagrebu – odsjek likovne umjetnosti. 1981. godine počeo se profesionalno baviti fotografijom te iste počinje raditi za studentski časopis SL i uskoro postaje i urednik fotografije za njega. Dobitnik je nekoliko prestižnih nagrada kao što su; 1st Tokyo International Photo-Biennale '95 u Japanu, Grand Prix na izložbi Hrvatska fotografija '97, nagrada Homo Volans '97. Godine 1996. izdaje knjigu fotografija „Prizori bez značaja“.

Slika 12. Boris Cvjetanović – iz serije „Priroda i grad“

5. Percepcija

„U svakoj fotografiji uvijek su dva čovjeka: fotograf i promatrač.“ Ansel Adams

Percepcija je proces stvaranja predodžbe o nekim pojavama, događajima i/ili objektima iz ljudske okoline. Dobro funkcioniranje svih osjetila, živčanih putova te dobra povezanost svih dijelova ljudskog mozga rezultiraju razvojem percepcije kod čovjeka. Jedno od najvažnijih osjetila je vid. Slika koja se promatra podražuje osjetni organ vida te se impulsi iz oka šalju u mozak koji interpretira primljene impulse, odnosno percipira. Putem vida čovjek prima više od osamdeset posto informacija iz svoje okoline. [3] Ljudi percipiraju fotografije na drugačiji način od svijeta koji ih okružuje, zato što se fotografije promatraju duže, preciznije i kritičnije nego što se promatra okolina. Promatranje okoline često je popraćeno brojnim smetnjama i podražajima drugih osjetila, dok je fotografija isključivo vizualni medij koji ima samo prostornu komponentu za razliku od okoline koja ima i vremensku komponentu.

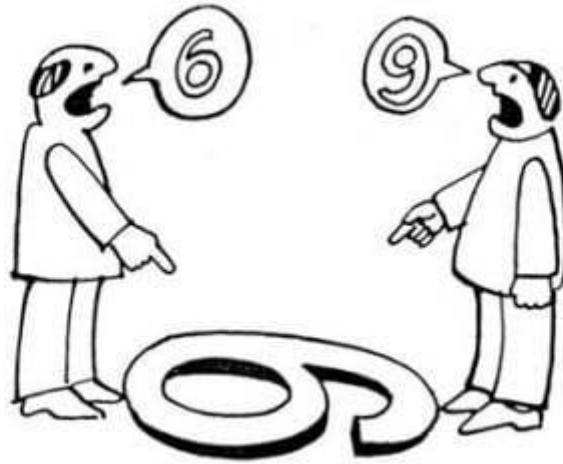
[4]

„Sve to nije bio grad, ni crkva, ni rijeka, ni boja, ni svjetlost, ni sjena; bila je to sanjarija. Bio je to jedan od onih neopisivih trenutaka kada čovjek osjeća u sebi nešto što se uspavljuje i nešto što se budi.“ - Victor Hugo, En voyage

Motiv je latinska riječ koja znači: povod, uzrok ili razlog - nešto što pokreće radnju. On je nositelj teme, smisao ili značenje slike, on motivira, obrazlaže; u njemu je ono što nas je potaklo da fotografiramo. [5] Misaono oko fotografa nije tek ono koje stvarnost likovno transponira, već i ono koje arhivira njene dublje slojeve. Naš pogled se na slici zadržava prema interesu kojeg imamo za sliku i prema dojmu koji ona ostavlja na nas. Fotografiju gledamo okom i mozgom. Gotovo devedeset posto ljudi pripada vizualnom tipu, koji s pomoću gledanja stvaraju većinu svojih percepcija.

Oko traži ugodne oblike i premda podražaj u oku može biti i ugodan, to nije dovoljno da bi se promatrač sa njom poistovjetio i zadržao pogled. Trebamo jaču dramaturgiju; akciju koja će nas moći zapanjiti i pokrenuti misao. To je zapravo glavni zadatak umjetničke fotografije. Umjetnost je za držati pogled promatrača na slici i držati ga što duže vezanog za nju, nedopuštajući mu da mu fokus izađe iz slike. Fotografski gledati znači razlikovati ono što vidimo od onoga što ćemo imati kasnije na fotografiji, to jest da motiv koji se pred nama nalazi ne bude u slici samo onakav kako ga vidi fotoaparatus već kako ga snimatelj želi vidjeti. Svakako da je za to potrebno duže fotografsko iskustvo. Kako bi fotografija bila razumljiva za svakog čovjeka već

pri snimanju treba misliti i na gledaoce buduće slike koji žele vidjeti neku poruku, žele osjetiti ono nešto što im se htjelo pokazati, i to na način koji je jasan i zanimljiv.[5]

Slika 13. Tko je u pravu?

Slika 14. Percepcija

6. Intuicija

Intuicija je još poznata i kao šesto čulo. Ako ste otvoreni i pažljivo slušate svoje tijelo i svijet oko sebe, intuicija vam uvijek šalje znakove i signale koji vas navode na pravi put. Taj put nije dobar ili loš, već ispravan, a upravo to je ono i najvažnije. Riječ je o smjeru u kojem vaša duša želi ići. Kako ne bismo skrenuli s pravog puta, intuicija nam šalje znakove upozorenja.

U današnje doba kada je društvo doseglo svoj intelektualni vrhunac, i stavlja se sve veći naglasak na razvoj tehnologije i znanosti, čovjek bi trebao dobro promotriti sebe. Razvili smo tehnologiju do razmjera da možemo putovati na Mjesec, ali često se osjećamo neispunjeni i izgubljeni u vlastitim životima. Muče nas pitanja „tko smo?“, „kamo idemo?“ i „koji je smisao našeg postojanja?“. Dok bi zapravo trebali poslušati svoj unutarnji glas. Onoliko puta koliko ste odustali od slušanja i povjerenja u vodstvo koje se u vama javljalo, toliko ste puta odbacili svoju intuiciju.

Intuicija nije misao, nije razum, nije vođena umnom putanjom. Ona je nad-osjećaj koji suptilno osjetimo duboko u sebi i svatko od nas ju posjeduje. Najjednostavnije rečeno, radi se o jedinstvenom fenomenu koji nije temeljen na čvrstim mjerljivim dokazima budući da je riječ o izvanosjetnoj percepciji. Intuitivni glas često je suprotan od svih umnih očekivanja. Stručnjaci kažu da je intuicija smještena u desnoj polutki mozga. S te strane je i većina centara odgovornih za emotivnost i kreativnost. Kad dugo razmišljamo o nekom problemu, upravo intuicija je “ono nešto” što nam ponudi rješenje - poput bljeska inspiracije.

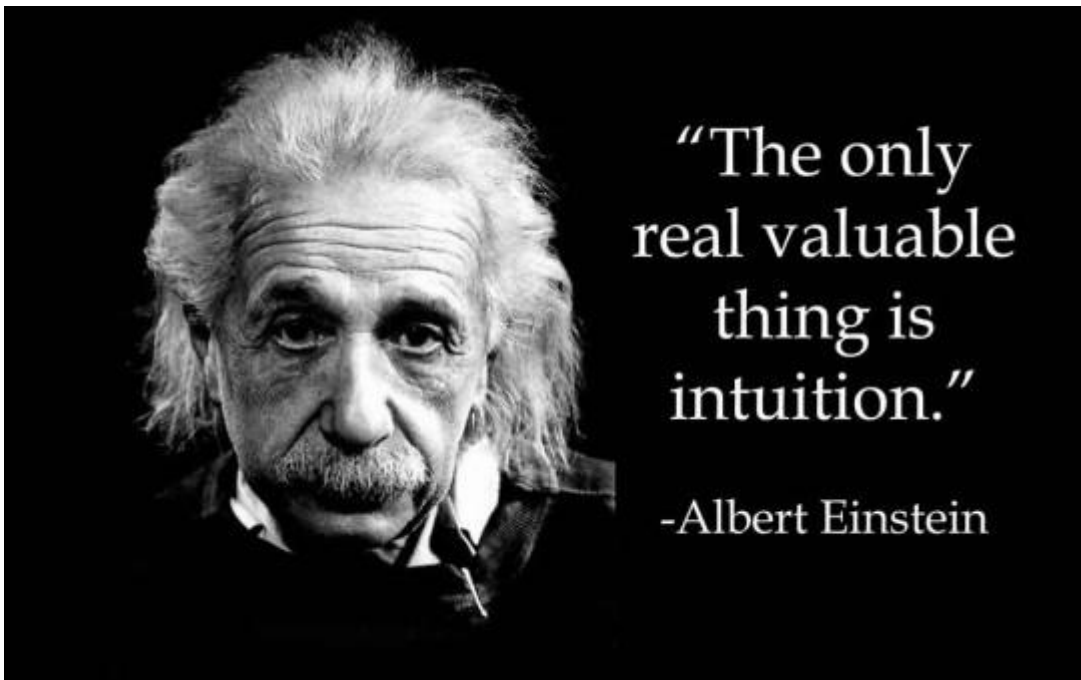
Postoje dvije vrste uma, logički i intuitivni. Logički dio uma koristimo svakodnevno, kako bi razmišljali, pamtili, zaključivali. Taj dio uma sastoji se od svih informacija koje smo prikupili tijekom sadašnjeg života, bilo odgojem, obrazovanjem ili drugim životnim iskustvima. On radi poput računala, što u njega unesemo i spremimo, to se u njemu nalazi. Kako svatko ima drugačija životna iskustva, ima drugačije viđenje stvarnosti.

Intuitivni um, za razliku od logičkog uma, posjeduje objektivno znanje. U njemu su pohranjeni odgovori na najdublja pitanja poput: „koja je moja svrha u ovom životu?“. Kako su te informacije pohranjene u našoj podsvijesti, do njih ne možemo doći uobičajenim, mentalnim, putovima, već samo intuitivno.

“Kroz znanost dokazujemo, a kroz intuiciju otkrivamo.”

-Jules H. Poincare

Važno je imati čvrstu vjeru u sebe da bismo mogli točno procijeniti i sagledati objektivno vlastito razmišljanje. Sve dok sumnjate, ne možete se prepustiti životu da vas vodi. To je bit povjerenja. Intuicija nam govori kamo ići, a logika kako do toga doći. Da bismo svoju intuiciju doveli do točke kada se možemo u potpunosti oslonili na nju, potrebno je raditi na njenom osvještavanju. Tehnike poput meditacije, joge i druge metode rada na sebi pomažu nam da to i ostvarimo. [21]

Slika 15. Albert Einstein o intuiciji

7. Komunikacija

Komunikacija predstavlja esencijalnu osobinu u međuljudskim odnosima, odnosno ona je temelj međuljudskih odnosa. Kako bi se mogao ostvariti bilo kakav oblik kontakta među ljudima te postići bilo kakav međusobni dogovor, potrebno je postojanje komunikacije. To je zapravo kružni proces u kojem poruke kruže i u kojem se nalaze pošiljalatelj i primatelj poruke. Pri tome procesu posebnu važnost imaju povratne informacije. U komunikaciji se mogu pojaviti i šumovi odnosno smetnje koje mogu narušiti razumijevanje povratne informacije, te time otežati komunikaciju. Stoga se tijekom kvalitetne komunikacije smetnje moraju smanjiti na minimalnu razinu.

Temelj na kojem se bazira komunikacija jest proces koji se naziva komuniciranje. Etimološki, komunicirati znači razgovarati, međusobno općiti, razmjenjivati informacije. Kao društveno biće, čovjek od svog početka komunicira. Povijesno uzevši, komunikacija je uvijek bila, i bit će, funkcija ukupnoga ljudskog stvaralaštva. [8]

Pod pojmom komunikacijskog procesa podrazumijeva se prijenos i primitak standardiziranog sadržaja ‘na velikoj skali’ – istodobno slanje istovjetnog sadržaja mnogima – uglavnom u jednom smjeru, u međusobnom komunikacijskom odnosu u kojem manjina ‘govori’, a većina samo ‘sluša’. Možda upravo ta mogućnost da se nešto kaže, da se pošalje poruka, a da se istodobno nadiđu ljudska i fizikalna ograničenja – prostor, vrijeme, naša ljudska nesavršenstva i slično – čini medije toliko zanimljivima i privlačnima. No u toj mogućnosti leži i potencijalan prostor za zloupotrebu. U nastavku ćemo reći nešto više o pitanjima medijske pismenosti, te naznačiti na koje se načine medijskim sadržajem i njegovim konzumentima može manipulirati. [9]

8. Medijska pismenost

Medijsku pismenost možemo definirati kao mogućnost pristupa, analize, kritičkog vrednovanja i stvaranja novog medijskog sadržaja. Tri su dimenzije medijske pismenosti: tehničke kompetencije, vještine te praksa kritičkog razmišljanja i proizvodnja sadržaja. To podrazumijeva da možemo pristupiti izvoru informacija, među kojima je i Internet kao jedan od sve važnijih izvora koji zahtjeva i razvoj informacijsko-komunikacijske ili digitalne kompetencije; imati sposobnost za analizu, kritičko razumijevanje i vrednovanje sadržaja te informacija i utjecaja medija i njihovih poruka na društvo; moći se izražavati kroz kreiranje ili produkciju vlastitih medijskih sadržaja. Ona je jedan od temeljnih elemenata građanske pismenosti jer mediji mogu utjecati na formiranje javnog mnijenja i stavova. [12]

Potreba da se medijska pismenost ne shvati samo kao osobno svojstvo pojedinca, korisnika medijske usluge, ukorijenjena je u težnji da se razumije kulturalna uloga medija. Medijsku pismenost ne moraju steći samo konzumenti nego i oni koji pružaju medijsku uslugu. Pogled na svijet i način na koji definiramo vlastiti život, u znatnoj mjeri uvjetovan je onime što vidimo i čujemo na vijestima ili pročitate u novinama. Sociolozi misle da vijesti koje čujemo nisu nužno bitne i važne vijesti, no čujemo ih jer služe određenoj praktičnoj, političkoj ili ekonomskoj svrsi, povezanoj sa interesom njihovih tvoraca. Kamera je sredstvo prenošenja značenja, kojeg dobivamo tek kada informaciju stavimo u kontekst. No kamera se usredotočuje na pojedinost, a izmiče joj sagledavanje cjeline. Oralni dio komunikacije doima se realnijim od istoga sadržaja komuniciranog pisanim putem te ljudi bolje prihvaćaju takav način prenošenja informacija jer vole realističnu formu i više joj vjeruju. Kako se vijesti sastoje od konstruirane realnosti, objektivizirane u suprotnosti prema zbiljski objektivnoj realnosti, pogled na takvu realnost je nereprezentativan, premda izgleda istinit.

Važna komponenta medijske pismenosti je naučiti razlikovati stvarnost od njezine refleksije. S obzirom da činjenice uvijek u sebe uključuju zbrku između aktualne situacije i tumačenja te iste situacije, naše razumijevanje je rezultat ponovnog referiranja prema nama samima. Potreba za komuniciranjem ostvaruje se pomoću želje da se podijeli neka informacija. Tu informaciju promatra i interpretira njen primatelj, te zbog toga informacije moraju teći dvosmjerno - od pošiljatelja do primatelja, te opet do pošiljatelja. Kvaliteta informacije se smanjuje ako je povratna informacija ograničena. Komunikacijska vjerodostojnost zapravo je proces interakcije među ljudima. No, komunikacija je istodobno i simbolička. Odnosi se na narav poruke jednako kao i na proces komuniciranja, jer ako komunikaciju definiramo samo kao proces, onda do važnih pitanja ne možemo ni stići jer nećemo moći razmijeniti relevantna značenja. Između autora i čitatelja mora postojati i neka „skrivena veza“.

Ispravnost u komuniciranju proizlazi iz protoka informacija od pošiljatelja primatelju, te nazad. Ponekad u realnosti napraviti taj pomak od pojma dvosmjernog komunikacijskog stila prema njegovoj praktičnoj primjeni nije lako ukoliko osobi nedostaje empatičnosti. Premda je empatičnost samo jedna od komponenti osobnog integriteta, njezina uloga u komuniciranju je neizmjenjiva.

Šira definicija medijske pismenosti obuhvaća već dobro poznatu teoriju da medij oblikuje poruku, a poruka oblikuje medij poznatog teoretičara komunikacija Marshalla McLuhana. Medijska pismenost ima i proaktivnu svrhu koja potiče sposobnost kritičkog mišljenja i ljudima omogućuje razumijevanje složenih pitanja suvremenog društva. Odgovoran građanin je informirani član zajednice, sposoban je detektirati dvostruka mjerila i razumjeti pitanja s kojima se suvremeno društvo suočava.

U kulturama tranzicijskog svijeta stvaranje postaje izazovnim osobito kada se autor suoči sa sukobom interesa. Autoritarna povijest pridonosi crno bijelom pristupu rješavanja sukoba. Od autora se očekuje ili da se agresivno suoče ili da se povuku i na taj način izbjegnu sukob. Obje strategije temeljene su na jednosmjernoj komunikaciji koja počiva na potpunom nepriznavanju briga suprotne strane. Cijena takvog totalitarnog komunikacijskog stila je visoka jer će neprestano generirati građane koji će biti konformisti.

Za autora koji je spreman suočiti se sa kulturalnim, nacionalnim i drugim operativnim dvostrukim mjerilima ključni izazov je prepoznati problematično ponašanje i zašto se ono dešava. Svaki društveni kontekst proizvodi kulturu sukoba koja obiluje kako pozitivnim tako i negativnim potencijalom. Izbor je na nama hoćemo li sebe vidjeti kao žrtve, a druge ljude kao neprijatelje ili ćemo pokušati komunicirati i shvatiti i one kojima ne vjerujemo. [13]

8.1. Medijska pismenost u Hrvatskoj

Izlaganje medijima najčešća je aktivnost koju u slobodno vrijeme prakticiraju djeca i mladi. U razdoblju od 1990. do 2000. godine razvijen je novi model podučavanja o medijskoj kulturi u osnovnim školama. Za njega je zaslužan autor prvog udžbenika o medijskoj kulturi iz 2001. godine, Krešimir Mikić. Prema Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu, mediji i medijski sadržaji oblikovani su u medijsku kulturu koja se obrađuje u okviru predmeta Hrvatski jezik. U osnovnim školama u osam godina izobrazbe prolaze se film, kazalište, dječje emisije, televizijski i radijski žanrovi, tisak, strip i informatika. U gimnazijama i strukovnim školama ga nema, eventualno postoji filmski odgoj i informatika. U neformalnom dijelu obrazovnog sustava aktivnosti na području medijske pismenosti su izvannastavne aktivnosti u školama. U to spadaju

radionice, predavanja za javnost raznih udruga i fakulteta, predstave i izložbe. Prema Nacionalom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje iz 2011. godine Medijska kultura predviđena je kao jedan od fakultativnih predmeta koje svaka škola može ponuditi svojim učenicima.

[12]

Slika 16. Ilustracija o medijskoj pismenosti

9. Kodiranje i dekodiranje

Zvonimir Jurković navodi kako svaki ljudski čin predstavlja na određeni način komunikaciju, stoga i „nekomuniciranje“ predstavlja oblik komuniciranja. Učinkovita komunikacija je osnova za razvoj interne organizacije, ali i ključan faktor za postojanje u neizvjesnoj okolini, stoga je komunikacija važan čimbenik kako u ponašanju menadžera, tako i u funkcioniranju cijeloga organizacijskog sustava i društva. [10] Prema tome, komunikacija ima važnu ulogu i u medijima, jer se njome prenose osnovne poruke koje mediji šalju okolini, a to su prije svega poruke koje se šalju u promotivne svrhe, politička i razna druga propaganda, novosti, izvještaji i kulturni izvještaji i izričaji. Može se zaključiti kako razumijevanje i interpretacija koda ovisi o obrazovanju, intelektu, političkim i drugim svjetonazorima te iskustvu primatelja koda, te temeljem toga primatelj koda odabire koji će „ključ“ za dekodiranje koristiti, a istoznačnost poslani i primljene poruke ovisi o podudarnosti „ključa“ odnosno koda kojim se poruka kodira odnosno dekodira.

10. Fotografski kod

Postavljanje fotografskog koda odvija se od početka ekspozicije sve do krajnjeg rezultata do kojeg se dolazi biranjem, obradom te prezentacijom fotografija u javnost. Zadovoljstvo fotografa javlja se u trenutku kad promatrači uspiju dekodirati fotografiju i u tom trenu se autor i promatrač nalaze na istoj „valnoj duljini“. Ta valna duljina predstavlja razumijevanje fotografskog koda za oba sudionika vizualne komunikacije. Vizualno percipiranje uključuje misaone i emocionalne procese, potrebe, motive i ranija iskustva. S obzirom da ljudi uglavnom percipiraju fotografije kao drugu stvarnost, mogućnost razumijevanja istih je prilično bitna. Gledanje fotografije u fazi percepcije podrazumijeva primanje informacija pomoću vida, prilikom čega se te informacije dalje šalju u mozak gdje se dešava interpretacija onog što se na fotografiji nalazi. Percepcija je u velikoj mjeri povezana s emocijama. Svaki autor svojim fotografijama nastoji izazvati neku emociju kod promatrača. Poanta nije da te emocije uvijek budu pozitivne, već ono što se nalazi na fotografiji kod promatrača može izazivati osjećaj ljutnje, tuge, straha, gađenja, pa čak i stida ili začuđenosti. [6]

10.1. Slikovni sustav fotografije

Ciljevi i motivi koji se žele ostvariti prilikom fotografiranja, na zajedničkoj tehničkoj osnovi kreirala su pojedinačna fotografska područja koja tvore vlastite sustave. Zadaci i ciljevi koji fotografski sustav ispunjava mogu se svesti na četiri povijesna razdoblja produkcije fotografske slike, kako navodi Gottfried, J.(2006, str.255-276) [27]

1. Želja za prisvajanjem i utvrđivanjem onoga što se vidi – preslike.
2. Na želju za posredovanjem unutarnjih slika i prikaza svijeta na temelju njihovog subjektivnog opažanja i vrednovanja – „slike smisla“.
3. Na želju za stvaranjem i proizvodnjom vlastite slike svijeta koja nema više ništa zajedničko sa slikom svijeta. To su samostalne ili strukturne slike.
4. Na želju za refleksijom i provjerom takve slikovne i medijske zbilje - „refleksivne slike“ [28]

Fotografija se oblikuje i interpretira kroz raznovrsne primjene, namjene i prakse te je zbog toga potrebno uvidjeti kroz povijest fotografske produkcije one značajke kojima se definiraju kvalitativna obilježja fotografije. One se mogu podvrgnuti kroz slikovni sustav fotografije ikone, simboli, indicije i indeksi. To po slikovnim motivima predstavlja: prisvajanje vanjskih stanja, posredovanje unutarnjih slika, stvaranje novih odnosa i refleksiju medijalne stvarnosti ostvarene kroz tehnike produkcije.

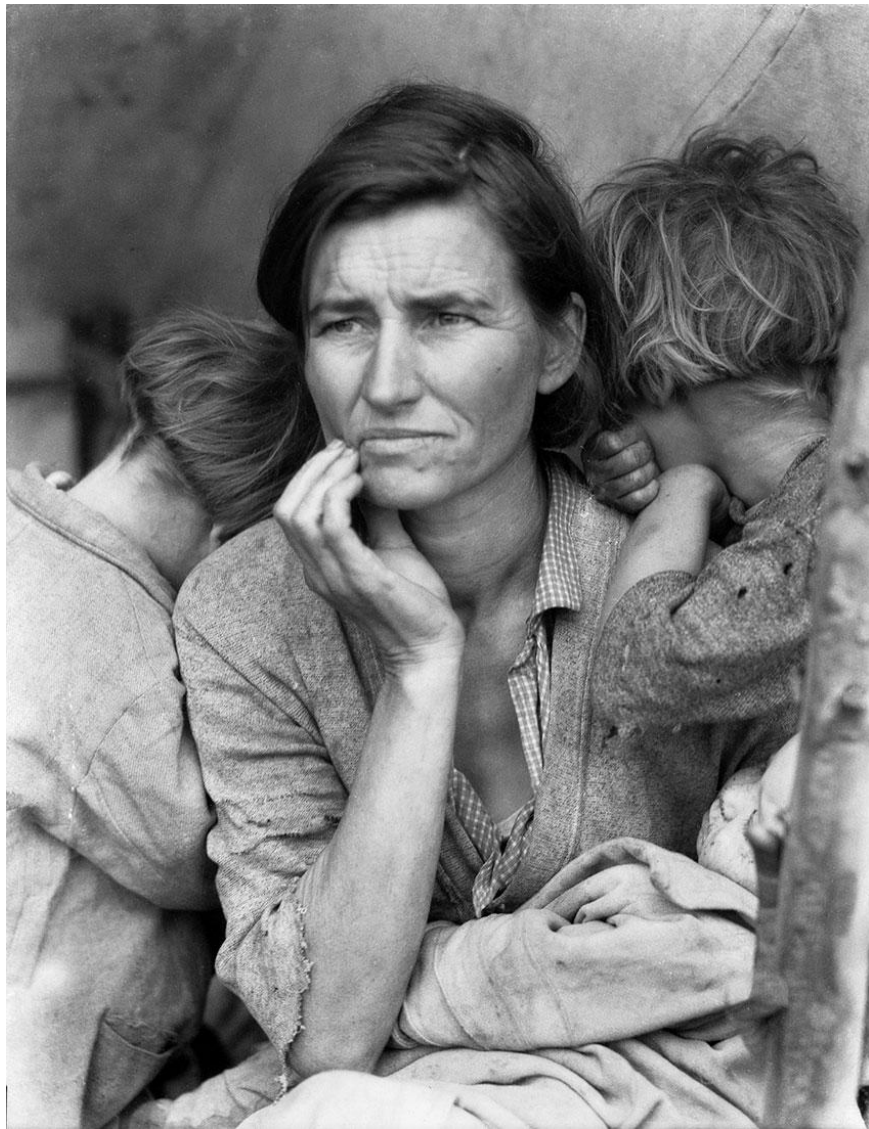

11. Emocije u fotografiji

Emocija je zapravo mentalno stanje koje prouzrokuje uznemirenost uma, osjećaja i strasti. Može se definirati i kao osjećaj izazvan vanjskom ili unutarnjom situacijom. Taj osjećaj je većinom ili ugodan ili neugodan. U području umjetnosti i fotografije, posebno je važna emocija estetskog osjećaja, koji u principu predstavlja osjećaj za lijepo. Fotografska slika koja se percipira prvo prolazi kroz dio mozga koji proizvodi emocije. Tu se stvaraju emocionalne reakcije na sliku. Često artikuliramo upravo tu emocionalnu reakciju sa rečenicom: „Na prvu mi se svidjelo“. S obzirom da je emotivni dio mozga kod svake osobe drugačije razvijen, isto kao i misaoni dio mozga, emocije se kod svake osobe mogu izazvati na drugačiji način. Za vrijeme emocionalne reakcije percepcija određenog događaja spaja se sa osobnom percepcijom reakcije na taj događaj. Zbog toga događaj ne opažamo već i osjećamo. Emocionalne reakcije nisu odgovori na sve vanjske podražaje, već samo na one koje procijenimo da su za nas važne. Možemo reći da ono što su refleksi za tijelo, emocije su za psihu. [7]

Za dekodiranje fotografija, emotivna komponenta ima značajnu ulogu zato što se fotografije moraju doživjeti kako bi se mogle protumačiti. Vrednovanje fotografija je također povezano sa ljudskom percepcijom i emocijama. Da bi reagirali na neki podražaj, moramo ga opaziti, protumačiti i odrediti njegovu važnost. To je proces percepcije, apercepcije i valorizacije. Jednako tako promatrači analiziraju fotografiju kroz nekoliko aspekata, nakon čega joj dodjeljuju određenu vrijednost. Fotografija se najčešće vrednuje kroz tri predodžbe; kroz vizualni, znakovni i tehnički aspekt. Vizualna predodžba je najvažnija od svih s obzirom da promatrač taj likovni aspekt zamjećuje prvi. Zbog toga se vizualna predodžba fotografije smatra izuzetno kreativnom radnjom. Vizualni sloj fotografije dijeli se na sadržaj i formu, pri čemu sadržaj predstavlja osnovni motiv fotografije, dok forma označava način na koji su motivi prikazani. Ukoliko dođe do neslaganja sadržaja i forme, nastaje vizualni problem, odnosno neusklađena fotografija.

Primjer izuzetno emotivne fotografije koja je osigurala Dorothei Lange status ikone socijalno-angažirane fotografkinje. Ujedno je to postala i jedna od najslavnijih i najdirljivijih fotografija projekta Farm Security Administration.

Slika 17. Lange Dorothea- „Migrant Mother“, California 1932.

12. Semantika

Značenje i smisao zajedno tvore semantiku koja se često spominje u području fotografije. Idući aspekt kroz koji se fotografija vrednuje je njena značenjska predodžba. Značenje se često povezuje i sa smislom. Pojam semantike, označava znanstvenu disciplinu koja se bavi proučavanjem aspekata značenja. Važni pojmovi u semantici su denotacija i konotacija, gdje denotacija predstavlja prvo i osnovno značenje znaka, a konotacija je drugo, odnosno dodatno značenje znaka. Upravo su denotativno i konotativno značenje jedna od najvažnijih sastavnica fotografija kada se priča o značenjskoj predodžbi. Prvi sloj, to jest denotativni sloj označava prvo značenje fotografije i veže se uz glavni motiv. Konotativni sloj fotografije predstavlja dublje i osobnije značenje i svaki promatrač ga iščitava individualno. Svaki promatrač ga može interpretirati na drugačiji način. Za semantiku je prvenstveno zaslužan autor koji postavlja denotaciju i konotaciju u fotografiju s osnovnim ciljem da promatrači sami nađu značenje prema svojim pravilima značenjskog koda. Ukoliko promatrač ne želi ili ne zna protumačiti značenjski sloj fotografije, dolazi do gubljenja smisla i nemogućnosti razumijevanja iste. Nakon što autor prezentira svoju fotografiju u bilo kojem obliku, sav posao preuzima promatrač koji na temelju svojih ranijih znanja i iskustava stvara određeno mišljenje o viđenom, to jest percipira fotografiju i određene poruke na sebi svojstven način, te upravo u tom trenutku dolazi do izražaja vizualna pismenost promatrača. [11]

13. Punktum

Ronald Barthes francuski teoretičar književnosti, filozof, kritičar i semiotičar koji istražuje pojam spektruma i punktuma.

Barthesova knjiga „Camera Lucida“, pretpostavlja da automatizacija kamere razlikuje fotografiju od tradicionalnih medija te da ima veliki utjecaj načina na koji doživljavamo fotografije. Camera Lucida unapređuje teoriju fotografskog značenja koja razlikuje studij od punktuma i ističe specifičnost punktuma za fotografiju.

Barthes nudi mnogo primjera koji ilustriraju njegovu definiciju punktuma. U prvom dijelu knjige promatra i opisuje uglavnom poznate fotografije. Opisuje kako određeni detalji djeluju na slikama kako bi nastao punktum. Drugi dio knjige, uključuje autorovu žalost za preminulom majkom, te na osnovu njene fotografije intenzivnije prati punktum u smislu kako fotografija predstavlja vrijeme. Upućuje nas da ako ne procijenimo ono što je specifično u fotografiji, nedostaje nam efekt koji fotografiju čini osobno značajnom za nas. Također to bi značilo i da nam nedostaje šansa da otkrijemo neku vrstu istine bića.

Punktum ukazuje na one značajke fotografije za koje se čini da proizvode ili prenose značenje bez pozivanja na bilo koji prepoznatljivi simbolički sustav. Ova vrsta značenja jedinstvena je po odgovoru pojedinog gledatelja slike. Da bi omogućio punktum efekt, gledatelj mora odbiti sve znanje. Barthes inzistira na tome da punktum nije samo zbroj želja koje su projicirane na fotografiji. Umjesto toga, proizlazi iz detalja koje fotograf nenamjerno ili nekontrolirano kontrolira. Fotografiju je moguće razlikovati od slike ili crteža po tome što njena naprava automatski vizualizira svijet, a ne da je u cijelosti informirana intervencijama fotografa. Teorija punktuma govori o indeksnoj prirodi fotografskog medija. Također objašnjava važnost emocije i subjektivnosti u interakciji s fotografijama. U osnovi punktum može biti bilo što, nešto što podsjeća na vaše djetinjstvo, dea vu, predmet sentimentalne vrijednosti; punktum je vrlo osoban i različit za sve. [22]

Iako bismo po mnogočemu mogli reći da je pisana iz semiološke perspektive, Camera Lucida se ne obraća čitatelju strogim izričajem znanstveno-teorijskog djela, nego autor sudjeluje u otkrivanju odnosa između vizualne percepcije i enigme sjećanja. Govor o fotografiji je pritom i način da na izravan ili neizravan način kaže ponešto o svijetu i samom sebi.

Zamjećuje da se snimka može promatrati iz tri kuta: operatora koji ju stvara, spektatora koji ju promatra, te referenta koji bivaju fotografirani. Kako po vlastitim riječima nije fotograf, Barthes svoje izlaganje ograničava na razmatranja s dva gledišta - aspekta subjekta koji gleda i subjekta koji je gledan. Promatranjem snimki koje "postoje za njega" uočava strukturalno pravilo

da je njegovo zanimanje za te snimke utemeljeno na su-prisutnosti dvaju elemenata koje on naziva studium i punktum. Opseg pojma studium obuhvaća polje zanimanja koje je proizvod znanja te moralne i političke kulture. On dolazi iz promatrača i upućuje ga da istražuje značenjski dio snimke u odnosu na vlastiti subjektivitet. Studium pokazuje povijesna, društvena ili kulturna značenja dobivena semiotičkom analizom.

Kod punktuma se radi o iznenadnoj spoznaji značenja koja dolazi iz pojedinosti sa snimke do promatrača, dopire do njega i uzrokuje promjenu njezina čitanja. I dok je studium uvijek kulturološki kodiran, punktum to nije te on djeluje neposredno i oštro iako ga je često nemoguće kako imenovati tako i locirati. Našavši se na fotografiji kao nenamjeren, ali neizbježan dodatak koji fotograf nije "vidio" već slučajno zatekao, on svjedoči istinu na način puštanja bića da bude.

[23]

14. Društvene mreže i fotografija

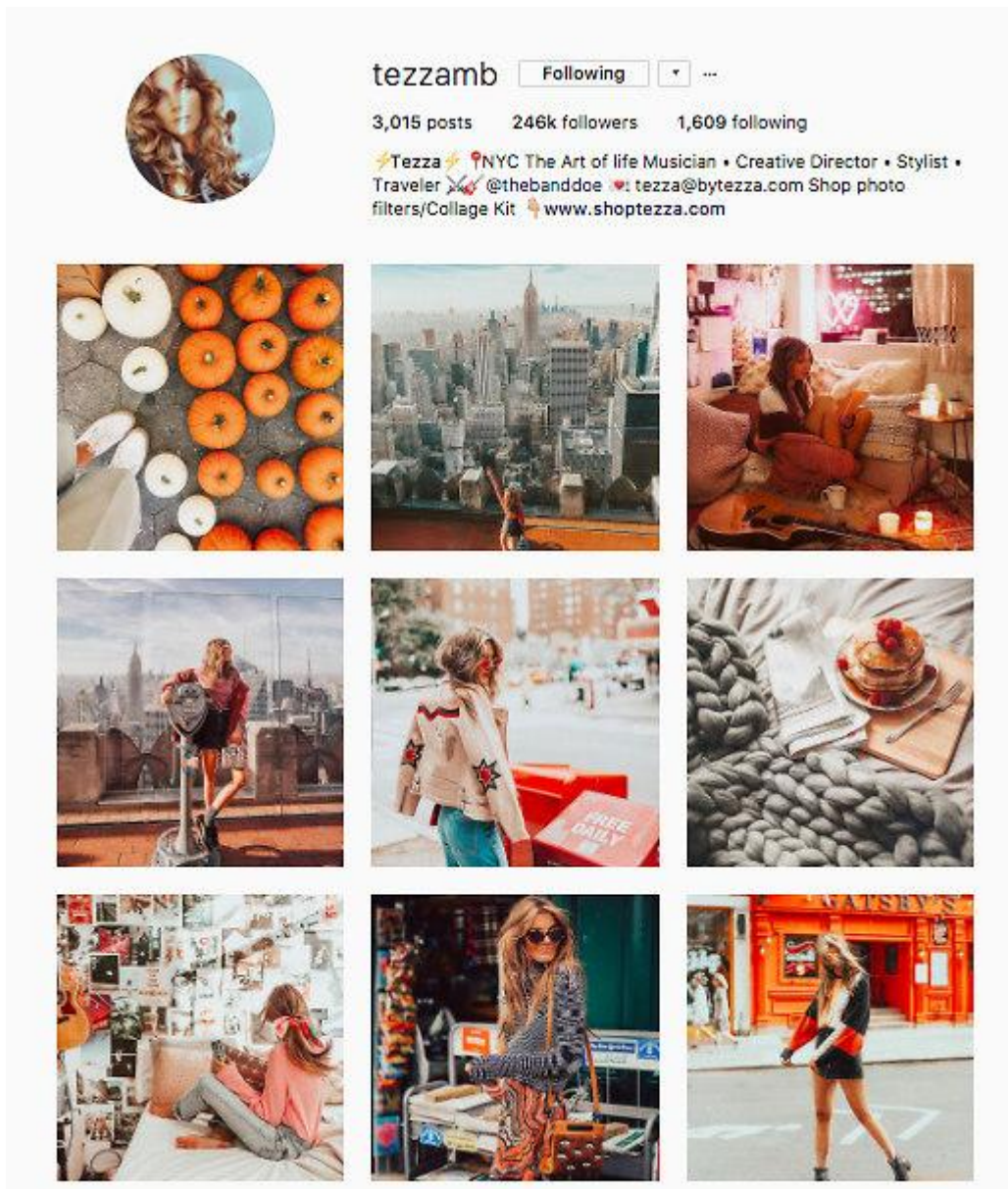
Jedan od najrasprostranjenijih i najinteresantnijih fenomena današnjice su društvene mreže na Internetu. Kako definirati društvene mreže? To su besplatni online servisi, web stranice na kojima kreiramo svoj profil kojeg možemo uređivati, a preko kojeg komuniciramo sa poznanicima. Preko društvenih mreža moguće je dijeliti sadržaj, te se oglašavati ukoliko imate svoju tvrtku ili marketinšku agenciju

Danas ih školarci koriste za međusobnu komunikaciju i dijeljenje zanimljivih sadržaja, dok stariji korisnici na ovaj način ostaju u kontaktu sa starim prijateljima i kolegama. Tvrtke se oglašavaju i na raspolaganju imaju stotine milijuna korisnika, dok IT geekovi imaju svoje načine zabave na društvenim mrežama. [24]

Društvene mreže daju nam mogućnost vlastite prezentacije, postavljanje fotografija, video klipova, pisanje tekstova, i drugo. U hrvatskom društvu najpopularnije društvene mreže su Facebook i Instagram. Facebook je društvena mreža na kojoj korisnici dijele svoje misli, slike i videozapise s prijateljima, obitelji ili javnosti. Instagram je društvena platforma koja je dostupna putem Android i iOS uređaja, ali može se pristupiti i preko internetskog preglednika. Na Instagramu se korisnici predstavljaju vizualno putem fotografija i video zapisa ispod kojih stavljaju tekstualne opise.

Dominatno prisustvo fotografije kao medija u svakodnevnom životu danas, dokaz je da fotografije najčešće predstavljaju okosnicu ili zaplet za kompleksnije narative i događaje. One su također i događaj same po sebi. Na društvenim mrežama sudjeluju u građenju željenog identiteta, umrežavaju ljude, otkrivaju nova mjesta i nova događanja. One su dio beskonačnog procesa nizanja činjenica koje aludiraju na oblikovanje percepcije stvarnosti i realnih događaja.

Kao što možete zamisliti, većina danas snimljenih fotografija završava na društvenim medijima - selfie, kućni ljubimci, hrana, interijeri... Većina fotografija je inscenirano, scenografski ili idejno namješteno. Problematika takvih fotografija je iskrivljenje stvarnosti i predstavljanje pojedinca – autora profila, drugačije nego kakav on zapravo jest. Društveni mediji pretvorili su fotografiju u natjecanje o popularnosti, pokretanje reakcija i dijeljenja koje se smatraju važnijim od potrage za ljepotom, pravdom ili čak jednostavnom dokumentacijom.

Slika 18. Inscenirane fotografije na Instagramu

15. Fotografije u obiteljskim albumima

Desetljećima se fotografija koristila za dokumentiranje povijesti, izgradnju obiteljskih nasljeđa i bilježenje ljepota promjenjivog svijeta. Povijesne fotografije, prikupile bi se kako bi se pratile promjene događaja, ljudi i mjesta tijekom vremena. Godišnju fotografiju djece i unučadi u današnje vrijeme digitalizacije zamijenili su svakodnevni snimci u pametnim telefonima, koji ne rijetko završavaju na društvenim mrežama; prvi dan škole, drugi dan škole, prva zadaća, prvi put na novom autobusnom stajalištu, ulazak u učionicu, i tako u nedogled. Gledajući fotografije u obiteljskom albumu, uvidimo sitnice iz našega života koje nam u tom kontekstu više ne smetaju, dok u slučaju društvenih mreža, takve fotografije bi prošle više selekcija i vjerojatno na kraju nebi bile ni objavljene. Jedan pažljiviji pogled na fotografiju objavljenu na Instagramu odaje kako je riječ o brižljivo postavljenom kadru, jer stolice su pravilno složene i na vješalicama pravilno raspoređeni uporabni predmeti koji su očito vremenom izgubili uporabnu funkciju, već stoje kao rekviziti za sljedeće „spontano“ fotografiranje.

Fotografije u obiteljskom albumu su iskrene te svaku od njih emotivno doživljavamo na drugačiji način, no emotivna reakcija postoji. Bilo da se radi o članovima naše obitelji o kojima puno ne znamo, pa želimo čim više istražiti i saznati od bake koja još jedina zna tko su ta lica na tim fotografijama ili da se radi o nekakvom obiteljskom okupljanju ili rastanku, nekakvoj proslavi. Kada biramo fotografije koje ćemo u današnje vrijeme isprintati (a nekada davno razviti), onda se vodimo nekim unutarnjim podražajima - nije nam bitno kako fotografija izgleda, nego što ona predstavlja. Taj podražaj je jako važan za fotografsko stvaranje „van obiteljskog albuma“. Na putu fotografskog istraživanja, emocija polazi od obiteljske atmosfere pa kreće do fascinacije arhitektonskom baštinom, društvom, prirodom i novim pogledima.

Melanija Belaj u svome radu o obiteljskoj fotografiji, navodi sljedeće:

„U okviru kulturološke analize obiteljsku fotografiju je moguće promatrati kao medij vizualne komunikacije kakvim je prepoznaje vizualna antropologija (Chalfen, Worth), također moguće ju je analizirati iz aspekta sociološke znanosti, a i interpretirati iz semiološke perspektive.“ [25]

Slika 19. Obiteljska fotografija

U radu spominje i fotografije koje su snimili profesionalni fotografi, no većinskim dijelom proučava fotografije koje su snimili sami članovi obitelji, dakle amaterske obiteljske fotografije. Jedan od intervjua koje je provela, ispitanik spominje kako se prilikom fotografiranja takvih fotografija vodimo nekim unutarnjim podražajima, a ne vizualnim aspektom same fotografije.

„Jeste li se posebno pripremali za fotografiranje, mislim na poziranje ili...?“

Ne, nemamo baš puno takvih namještenih, čak i kad su u pitanju formalne stvari, za rođendane je bilo ono, ajde brzo oko torte da se poslikamo. Tata nam je uglavnom rekao kako da se rasporedimo. Pa onda hajde smiješak, a nisi zadovoljna rasporedom prijatelja oko sebe, ali šutiš, smiješak i to je to, glavno da imamo fotografiju.

Mirena (36), 27.9.2003.“ [25]

16. Praktični dio

16.1. Ideja i očekivanja

Duša je skrivena u tijelu, a ti si skriven u duši i jedino svojim mislima i unutarnjim monolozima možeš pronaći sebe. Pitati se: Tko si ti? Što ti se sviđa ? Što želiš raditi? Tko želiš biti? - Iznad svega i prije svega si ti.

Tvoje tijelo svakodnevno gleda, sluša, dodiruje, miriši, govori, no priča i tvoja duša. Slušaj svoju dušu što priča. Misli li da priča o sebi, dok samo ponavlja dnevnu rutinu. Rutinu koja je prihvaćena od drugih. Tko smo mi za druge, to postanemo i za same sebe.

Kad smo mali, najkreativniji smo. Zato što nismo sputavani od strane drugih, jer nas društvo uglavnom bodri kada stvorimo nešto novo i neočekivano. Taj dječjački duh brzo nestaje i stapa se sa školskim mukama, fakultetskim brigama, poslom, te svime što dolazi kao obaveza odraslih.

Misaono oko fotografa nije tek ono koje stvarnost likovno transponira, već i ono koje arhivira njene dublje slojeve. Pronalaženje motiva nije sasvim jednostavno. Ponekad prolazimo pokraj motiva, a da ih ni ne zapažamo. Motiv moramo otkriti, formirati, pronaći njegovu važnost. Tu zapravo počinje rad. Pronalaženje dobrih motiva može se izvježbati, ali davanje važnosti tom motivu, ne može. Što zapravo želim reći je da promatrač ovdje ima glavnu ulogu, on je taj na kojeg fotografija i odabrani motiv ostavlja dojam, potiče ga na razmišljanje. Motiv može biti estetski privlačan, ali ne mora značiti i da će privući gledaoca na nekoj drugoj razini. Što je motiv prikazan jednostavnije, to je razumljiviji, no što ako je prikazan prejednostavno? Postaje li dosadan? Što kada prikazuje samo motiv bez dodataka i ukrasa? Hoće li gledatelj tada shvatiti ono što je zapravo bitno? Hoće li doživjeti emociju koja se želi prenijeti? I što nam je danas u ovo internetsko doba uopće bitno? To su neka od pitanja koja su me mučila i na koja sam očekivala dobiti odgovor ulazeći u ovo istraživanje i eksperiment.

Ponekad bi se uhvatila kako neke stvari ne želim fotografirati isključivo iz tog razloga što sam smatrala motiv već viđenim ili neoriginalnim. Nekada bi se istim motivima intuitivno vraćala, ali i dalje bi ih odbijala zabilježiti. Imala sam više izgovora; „sunce je previsoko“, „samo da mi je fotić, neću sad sa mobitelom“, „evo da mi ova baka uđe u kadar i to je onda to“. No ne dogodi se taj željeni trenutak - očekivana situacija, pa se ne dogodi ni fotografija.

Pričajući sa kolegama sa fakulteta, kojim god kreativnim izražavanjem se bavili, u posljednje vrijeme dosta mladih ima jednako takvo mišljenje. Ne pokazujemo svoje radove i ne stvaramo dovoljno. Zaključila sam da je to upravo zbog sveprisutnog insceniranog, savršenog svijeta na društvenim mrežama. Ne samo što se mladi suočavaju sa depresijom i osjećajem manje vrijednosti zbog Instagrama, nego mladi umjetnici ni ne stvaraju od pritiska da neće biti

prihvaćeni, da će biti izrugivani. Neki ni ne stavljaju svoje radove online jer smo kroz medije „izbombardirani savršenim fotografijama“, te zbog toga puno puta sami nešto ne želimo objaviti ili još gore - okinuti fotografiju jer nije dovoljno "atraktivna". Koliko puta sam razmišljala objaviti neku fotografiju na Instagramu pa nisam, jer „nije dovoljno dobra.“ No kada je došlo do toga da počinjem odbijati i stvarati, trgnula sam se i odlučila slušati svoju intuiciju; slušati sebe i stvarati po svojem bez obzira što će drugi reći - tko će prepoznati emociju. Kako da budem zadovoljna sa svojim fotografijama, ako ih odbijam okidati kada mi dođe poriv. Čim mi je zapelo za oko, znači da ima „ono nešto“. Odlučila sam fotografirati spontane trenutke koji u meni bude emociju. Jer to sam ja. To je moja intuicija. To je trenutak koji sam prepoznala i koji možda drugome ništa ne predstavlja, ali zašto bi i trebao?

Nekoliko profesora tijekom studiranja znalo je kroz predavanje i prezentacije zadataka koje moramo odraditi, spomenuti i nešto tipa "radi nešto za dušu". Na hodnicima se znalo čuti : "ovo je za faks, a ovo je tak malo za mene ". Zašto nebi sve bilo za našu dušu. Ipak smo naša duša mi sami i čim radimo nešto što volimo, što predstavlja nekim dijelom dio nas, zabavnije je i možemo sa sigurnošću reći da smo onda u tom procesu i nešto naučili, što će nam kasnije koristiti. Jer radeći ono što želimo, radimo i na sebi.

Moj cilj bio je pronaći nove rakurse i fotografske artikulacije, prikazivati realnosti u ljudima, vremenu koje prolazi, pejzažu, arhitekturi -traganje za skrivenim podražajima.

16.2. Motivacija

Samopoštovanje i samopouzdanje bavi se odnosom prema sebi kao temeljnim aspektima kvalitetnog načina života. Naš odnos prema sebi određuje naše raspoloženje, komunikaciju sa drugima oko nas; bilo pričanjem, pisanjem ili samim govorom tijela. Naš odnos prema sebi također određuje i kako ćemo reagirati na različita životna iskustva. Odnos prema sebi nesvjesno određuje koliko ćemo sami sebi dopustiti ostvarenje svojih ciljeva. Ključna prepreka ostvarenja bilo kojeg cilja u pravilu je duboko potisnuti osjećaj da to ne zaslužujemo, povezan sa osjećajem da to ne znamo ili ne možemo. Kada primimo fotoaparat tome prethodi jasna predodžba, vizija u mislima, očekivanje, te je važno da nam ona ne postanu opterećenje i prepreka.

Kroz fotografije tokom ovog istraživanja, osim što je bilo potrebno zadobiti povjerenje u osobno opažanje, prosudu, izbor ili odluku, bilo je potrebno i postići veće zadovoljstvo u doživljavanju same sebe. Kako biti hrabar i iskren u istraživanju vlastite percepcije. Kako prikazati sebe bez uljepšavanja, ne sputavati intuiciju, te postavljati pitanja - izražavati se čak i ako se drugi s time neće složiti ili neće odobravati rezultat.

„Možete otići na sveučilište i vidjeti kakav se kreativan rad tamo odvija. Piše se na tisuće traktata, doktorskih disertacija, doktorata, ljudima se dodjeljuju visoke titule. Nikad nitko nije saznao što se dogodilo s tezama iz njihovih doktorata, samo nastavljaju gomilati smeće u knjižnicama. Nitko ih ne čita, nikoga nisu ni nadahnule – da, pročitala ih je nekolicina, ista vrsta ljudi koji će napisati druge traktate.“ Osho

Ovaj dio odlomka iz knjige „Kreativnost“ me motivirao u dane kada nisam bila kreativna, inspirirana za stvaranje. Podsjetio me da je razlog zašto sam krenula u ovo istraživanje upravo taj, da radim na sebi, da se upoznam sa samom sobom i ne napravim jedan od radova koji ću s vremenom zaboraviti i pospremiti, već da naučim nešto iz ovog eksperimenta, za što mi neće trebati pismeni podsjetnik i što će mi pomoći u daljnjem stvaranju i razvijanju.

16.3. Izazov kreativnosti

Kako u današnje vrijeme biti originalan, kada je već sve isprobano, viđeno, napravljeno? Originalnost je upravo nešto novo, neviđeno, osebujno. Što ja mogu napraviti da bude inovativno? I tako u nedogled sve dok ne dođe do psihičke blokade, odbijanja i na kraju i manjka motivacije i rada.

Kako bi to izbjegli trebamo imati jasan plan. Odlučila sam da me ništa neće sputavati, pogotovo misli o nečemu novom i osebujnom, već ću fotografirati sve što mi se sviđa. S ciljem da postanem svjesna, suosjećajna i kreativna krenula sam u nešto za mene nepoznato i neistraženo. Bez obzira imam li u tom trenutku fotoapararat ili samo mobitel. U slučaju da nemam ni mobitel, sigurno ima osoba pored mene sa kojom se u tom trenutku nalazim i mogu je upitati da mi dopusti zabilježiti trenutak sa njenim uređajem. Nema izgovora. Nema propuštenih situacija. Neću raditi ništa novo, neviđeno za društvo, ali ipak napraviti ću nešto novo za sebe. Fotografirati bez plana, ali sa ciljem da zabilježim trenutak kojeg sam zamijetila i na koji mi je intuicija ukazala da je bitan. Taj trenutak će brzo proći. ali neću dopustiti da ostane nezabilježen te da se kasnije kajem.

„Pokušajte nešto napraviti savršeno i ostatak će nesavršeno. Kad to radite prirodno, bit će savršeno. Priroda je savršena, trud je nesavršen. I zato kad god nešto previše pokušavate, vi to uništavate.“ Osho

U trenutcima kada je moja motivacija slabila, kada bi došla do kreativne blokade, razmišljala sam kako to pobijediti, kako da se natjeram fotografirati. Tada sam pokušala razmišljati i promišljati o sebi, o dubokoumnim pitanjima egzistencije, zamarala sam se nebitnim problemima, koji su mi u tom trenutku bili poprilično bitni. No čovjeku treba meditacije, treba mu da bude sam sa sobom. Postajemo kreativni iznutra, što znači da smo svjesni sebe, svojih želja, ciljeva i intuicije. Očekujemo od sebe da ćemo izaći na ulicu i da će se motivi stvoriti pred nama, da ćemo ih odmah vidjeti i zabilježiti. Upravo to se i događa, ali mi ih ne zamjećujemo, a da bi ih počeli zamjećivati, trebamo ih prestati tražiti očima te početi tražiti duboko u sebi i drugim osjetilima.

„Kada sjedite uz stablo, svjesno se uskladite. Postanite jedno s prirodom, neka granice nestanu. Postanite stablo, postanite trava, postanite vjetar – i odjednom ćete vidjeti, dogoditi će vam se nešto što vam se još nikad nije dogodilo. Vid će vam postati psihodeličan: drveća će biti zelenija nego prije, ruže ružičastije, sve će izgledati blistavo...čut ćete glazbu i izvana i iznutra. To je kreativnost.“ [25]

Um se sastoji od stečenih uvjerenja. Otvorenost znači odbacivanje uma, spremnost da se na život gleda nekim novim pogledom. Kada smo otvoreni i ne gledamo kroz um, tek tada vidimo stvari kakve jesu, onda nam je percepcija ispravna jer nema starog pogleda sa već usađenom idejom i očekivanjima kako bi nešto trebalo biti. Kada ušutkamo um, bistri nam se pogled.

Što god radimo, a da nije samo praktično, te kada to ne radimo samo da obavimo posao, tada smo i kreativni jer radimo nešto iz nutrine našeg bića. Trebamo ući u sebe i težiti nestajanju ega jer kada postanemo svjesni sebe -duhovni, onda postajemo i kreativni.

16.4. Dizajn knjige i obrazloženje fotografija

Foto knjiga probranih fotografija prezentiranih u ovoj knjizi rezultat su istraživanja vlastitog stvaralaštva, samosvijesti i novih načina razmišljanja. Sastoji se od 42 fotografije o osobnim refleksijama. Ona je vizualna zbirka misli, emocija i trenutaka. Govori o navikama, predstavlja druženje ili u najopćenitijem smislu zajedništvo. Rekla bih da u nekom smislu daje i osjećaj „sretnog završetka“. Prikazuje početak i kraj određenog ciklusa koji se iznova mijenja i gradi, to jest nadopunjuje, ali se vraća na ono početno – dom i zajedništvo.

Naziv „Intro“ dobila je zbog toga što daje uvid u autorsko promišljanje, no također i u svakodnevicu - osobnog je tipa. Također i zbog toga što „Intro“ na engleskom znači „Uvod“ a upravo ovo je uvod u daljnje promišljanje o percepciji i fotografskom stvaralaštvu, te građenju vlastitog stila fotografiranja.

Fotografija na naslovnici prikazuje odraz susjedne kuće u staklu otvorenih balkonskih vrata, koji je snimljen iz kuće. Na balkonu se suši veš i na jednoj razini, skoro da ga možemo i pomirisati i percipirati miris svježeg rublja. Taj motiv nam stvara osjet topline doma, premda ova fotografija nije u toplijem tonu, emotivna reakcija na nju je itekako topla. Ovu fotografiju odabrala sam jer smatram da jasno ilustrira percepciju unutarnjih i vanjskih podražaja, probijanje opne koja razdvaja sliku od stvarnog.

Slika 20 „Intro“

U narednom tekstu objasniti ću što me je navelo na fotografiranje određenih trenutaka na primjeru nekoliko fotografija iz knjige „Intro“.

Slika 21 „Van mog prozora“

Fotografija s kojom započinjem knjigu je pogled kroz prozor moje sobe. Svaki put kada sam u rodnoj kući na selu, dan mi započinje pogledom kroz prozor. Uvijek uvečer spuštamo rolete na prozorima, tako da dio moje jutarnje rutine sastoji se od puštanja projekcije „van mog prozora“ unutar svoje sobe. Ovaj umirujući, spokojni trenutak mijenja se ovisno o godišnjem dobu, životinjama koje uđu u kadar i općenito vremenskim prilikama i neprilikama, ali gotovo uvijek na mene ostavlja isti doživljaj; a to je onaj osjećaj mirnoće - da sam kod kuće.

Slika 22 „Trešnje“

Neke stvari imaš zato što ih imaš, dobivene su od nekoga ili ih je netko od nekuda donio pa one još uvijek sa sobom nose imena tih ljudi, uspomene. Druge stvari imaš zato jer ti trebaju; stopljene su s funkcijom koju imaju te postaju organski elementi prostora kojim ostvaruješ jedinstvo. I tako scenografija postaje ikonografija na koju manje više uopće ne obraćamo pažnju, ali ona kao takva itekako postoji.

Slika 23 „Dođi bliže“

Bella -vragolasti bijeli pas iz ulice. Ona je obavezna stanica svakog prolaznika. Kada se već nađeš do nje, jednostavno je moraš i pomaziti. Gura glavu kroz rešetke ograde da je dotakneš, pa nakon što to i učiniš te kreneš dalje, ona potrči uz ogradu i gurne glavu na drugome kraju, da je pomaziš još jednom. Do sada sam već tri puta spašavala Bellu. Kada je bila manja prolazila je kroz rešetke i trčala za mnom. Onda su vlasnici stavili žicu na ogradu kako bi zatvorili prolaz da više ne izlazi. No, opet je pronašla način da pobjegne. Sada kada je veća, više ne bježi van, već gnjavi prolaznike, ali stavlja im i osmijeh na lica. Bella je ko moja amajlija, uvijek me isprati u novi dan.

Slika 24 „Anksioznost prolaza u monotoniju“

Neovisno idem li iz grada na kavu s prijateljima ili prema gradskom parku, obavezni dio puta mi je ulica sa slike. Između dvije destinacije koje u meni bude pozitivne osjećaje, ovaj dio puta mi uvijek pobudi anksioznost. Taj prolaz je i za vrijeme lijepog ljetnog dana, mračan i hladan. Djeluje na mene kao put u monotoniju, jer su svi tonaliteta na zgradama jednake, bljedunjave boje i taj osjećaj nestane tek kada je taj prolaz iza mene.

Slika 25 „Otac“

Okinula sam ovu fotografiju obuzeta jedinstvenošću situacije u kojoj sam se zatekla. Pogled koji mi je puno rekao, pa makar u tom trenutku nismo ni pričali, već je samo prolazio autom kraj kuće i zastao da mahne, pa sam ga uslikala kroz spuštenu prozor automobila. Ja koja sam bila izvan njegovog prostora, jednim pogledom, jednim bilježenjem trenutka, ušla sam u potpuno drugačiji prostor - njegove misli.

Slika 26 „Signalna vatra obiteljskog okupljanja“

Slika 27 „Zajednica“

Kad dođe vikend i slobodni dani, sjednemo za kuhinjski stol i nakon ručka popijemo čašu piva. Ako je dan dobar, izaći ćemo na terasu. Kad je ljeto, ima muha, prekrit ćemo hranu kuhinjskom krpom. Koliko god imali nesuglasica jedni između drugih, loših dana na poslu, fakultetu, sve se to nekako zaboravi i pobriše nakon obiteljskog druženja. Hrana i društvo su lijek za sve, a možda nešto s tim ima i zajedništvo. Ove dvije fotografije nastale su kao ilustracija atmosfere jednog od tih posljepodneva.

Slika 28“ Tri izbora“

Izlaz sa Glavnog željezničkog kolodvora u Zagrebu nudi nam troja vrata kroz koja možemo proći. Iako sve tri opcije vode na istu destinaciju, svaka od njih prikazuje nam drugačiju priču. Baš kao što se i mi sami možemo prikazati na više različitih načina, ali iznutra smo mi jedno. Razlika je jedino u našem pogledu na svijet van i koja vrata ćemo odabrati da kroz njih izađemo.

Slika 29 „Plastični grad“

Kada sam ugledala sjene na zidu, koje su kreacija plastičnih boca na pultu, stekla sam nešto drugačiji pogled na sredinu, okoliš u kojem nižem dane u tjednu. Koliko god pokušala biti ekološki osviještena i dalje podbacujem. Gledajući sjene na ovome zidu prolazili su me trnci, je li ovo stvarno grad u kojem živim? Hoće li nam obris grada poprimiti oblike plastičnih boca? Vjerojatno hoće, jer već sada, živimo u plastičnom gradu.

Slika 30 „Brižnost“

Spontana slika dvoje ljudi uokvirena ogradom koja djeluje poput nišana, pojačala je fokus na bliski odnos dvoje ljudi u gradskome parku. U tom trenutku osjećala sam da iza tog nišana nismo fotoaparat i ja već moja duboka emocija koja se u tih dvoje neznanaca prepoznala.

Slika 31 „Sjene jutarnjih misli“

Kada se ujutro probudimo razmišljamo o narednome danu, željama i obavezama koje nastojimo ispuniti tokom toga dana. Tako i ja prvi jutarnji pogled bacam na strop iznad kreveta. Razmišljam što danas stvoriti. Koči me manjak inspiracije. Totalno sam demotivirana. No gledajući ove sjene, promatrajući ovaj prizor, dolazim do misli o tome kako u ovome prizoru ništa nije definirano, no linije negdje ipak vode i nešto ipak stvaraju. Pa puštam sve da ide svojim tokom, jer i kada mi se čini da stojim, zapravo se negdje ipak krećem.

Slika 32 „Pomoć“

Ova fotografija nastala je pred kraj moga rada na ovome projektu u vrijeme manjka kreativnosti. U vrijeme kada sam mislila kako ništa nisam postigla i kako se sve urotilo protiv mene. Gledajući ovu idiličnu atmosferu, prepoznala sam se u liku malene djevojčice. Ona upravo kao i ja, odbija ruku svoga oca - koji u mojem slučaju predstavlja pomoć u svojem radu. U to vrijeme i ja nisam vidjela ni željela primiti „ruku pomoći“, kada mi je bilo teško. No zapravo ova fotografija i ovaj odnos obitelji na njoj su me podsjetili na ono bitno u životu od čega je moja priča istraživanju sebe i percepcije krenula – zajedništvo, obitelj. Tada sam pogledala na ovu djevojčicu drugačije i usporedila je sa svojim napretkom, jer imam još puno toga za istražiti i puno toga za stvoriti, baš kao i ova malena djevojčica no imam i obitelj uz sebe.

Slika 33 „Na kraju dana u novi početak“

Šetnja ovom travom, znači da je vrijeme za emotivnu ili duhovnu rekapitulaciju doživljenog i prethodi povratku. S njome završavam ciklus fotografija prikazanih u knjizi. Ona je simbol nastavka; nastavka promišljanja, nastavka stvaranja.

17. Zaključak

Fotografija je od svojeg pojavljivanja do danas značajno izmijenila društvo i poimanje komunikacije te mogućnost za dobivanjem i prenošenjem informacija. Ona je suvremeni medij bilježenja i vizualnog predočavanja svijeta te ljudi koji nas okružuju. Nezamjenjiva u fiksiranju određenih zbivanja u vremenu i prostoru. Njome vizualno predočavamo svijet sadašnjosti. Svladavanje osnovnih pojmova i fotografskih teorija, uvelike jača svijest o fotografiji te podiže njenu vrijednost u društvu, stoga osim tehničkog napretka, sve se više ljudi bavi i njenom semantikom koja utječe na bolje shvaćanje cijele ideje i koncepta fotografije.

Dominatno prisutstvo fotografije u svakodnevnom životu uvelike je sudjelovalo u građenju željenog identiteta na društvenim mrežama. Bilo prikazivanje sebe drugima ili prikazivanja svog rada, načina života, događanja. Problematika takvih fotografija je iskrivljenje stvarnosti i predstavljanje pojedinca – autora profila, drugačije nego kao što on zapravo jest. Društveni mediji pretvorili su fotografiju u natjecanje popularnosti, pokretanje reakcija i dijeljenja koje se smatraju važnijim od potrage za ljepotom jednostavne dokumentacije. U današnje doba kada je društvo doseglo svoj intelektualni vrhunac, i stavlja se sve veći naglasak na razvoj tehnologije i znanosti, čovjek bi dobro trebao promotriti sebe - istraživati svoju percepciju i biti svjestan svoje intuicije.

Čitanje emocija na fotografiji predstavlja puno više od samog promatranja vizualnog izgleda fotografije. Svaka fotografska slika je djelomično nepotpuna i uvijek ostavlja prostora promatraču da svojim analiziranjem, odnosno percipiranjem nadopuni ono što vidi.

Fotografije u obiteljskom albumu su iskrene, svaku od njih emotivno doživljavamo na drugačiji način, no emotivna reakcija postoji. Na putu fotografskog istraživanja, emocija polazi od obiteljske atmosfere pa kreće do fascinacije arhitektonskom baštinom, društvom, prirodom i novim pogledima. Tako sam i ja svoj put istraživanja autorskog pristupa započela od obiteljske atmosfere.

Cilj mi je bio pronaći nove rakurse i fotografske artikulacije, prikazati realnosti u ljudima i vremenu koje prolazi, pejzažu, arhitekturi te tragati za skrivenim podražajima. Kroz fotografije tokom ovog istraživanja, osim što je bilo potrebno zadobiti povjerenje u osobno opažanje, prosudu, izbor ili odluku, bilo je potrebno i postići veće zadovoljstvo u doživljavanju same sebe. Otkrila sam kako biti hrabra i iskrena u istraživanju vlastite percepcije.

Smatram da sam taj cilj ostvarila. Fotografije nastale prilikom istraživanja ponosno pokazujem. Jer to sam ja. To je moja intuicija. To je trenutak koji sam ja prepoznala i koji možda nikome drugome ništa ne predstavlja, ali zašto bi to i trebao?

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Valentina Blagošević (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom istraživanje trenutaka autorske percepcije i bigezije kroz metode fotografske slike (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

"Istraživanje trenutaka metode fotografske slike"

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Valentina Blagošević
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Valentina Blagošević (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom istraživanje autorske percepcije i bigezije trenutaka kroz metode fotografske slike (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Valentina Blagošević
(vlastoručni potpis)

18. Literatura

- [1] Skripta iz kolegija „Uvod u foto i video“ sa Sveučiliša Sjever
- [2] M. Fizi, .: Fotografija: teorija, praksa, kreacija, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1982.
- [3] <http://www.istrazime.com/razvojna-psihologija/percepcija-kako-doživljavamo-svijet-okolnosti>/ dostupno 13.06.2019.
- [4] <http://www.fot-o-grafiti.hr/nauci/estetika-fotografije/percepcija-fotografije>, dostupno 11.07.2019.
- [5] M. Fizi, Fotografija, Epoha, Zagreb, 1966.
- [6] D. Žerjav, Kod fotografske slike, Fotoklub Čakovec, Čakovec, 2014.
- [7] Z. Milvojević, Emocije, psihoterapija i razumijevanje emocija, Mozaik knjiga, 2010.
- [8] M. Plenković, Komunikologija masovnih medija, „Barbat“ Zagreb, Zagreb 1993., str. 66.
- [9] D. Črepinko, Komunikologija, veleučilište u Varaždinu, Varaždin, 2012., str. 134.
- [10] Z. Jurković, Važnost komunikacije u funkcioniranju organizacije, Ekonomski Vjesnik / Econviews : Review of contemporary business, entrepreneurship and economic issues, Vol. XXV No.2 Prosinac 2012., str. 387.
- [11] Semantika, Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55330>, dostupno 2.9.2019.
- [12] https://hr.wikipedia.org/wiki/Medijska_pismenost, dostupno 19.08.2019.
- [13] Medijska pismenost, Obnovljeni život : časopis za filozofiju i religijske znanosti, Vol. 64. No. 2., 2009. <https://hrcak.srce.hr/37272>, preuzeto 10.8.2019.
- [14] <http://www.znanje.org/i/i20/00iv09/00iv0918/rad/nadrealizam.htm> , dostupno 12.9.2019.
- [15] <https://bosonoga.com/2018/03/15/osam-fotografa-koji-su-definisali-nadrealizam/7/> dostupno, 12.9.2019.
- [16] <http://www.artnet.com/artists/alexander-rodchenko/> dostupno 26.8.
- [17] <https://ago.ca/exhibitions/practical-dreamer-photographs-man-ray> dostupno 26.8.2019.
- [18] Fotografija 20. Stoljeća Muzej Ludwig u Kolnu, Taschen/V.B.Z., 2004.
- [19] <https://www.lektire.hr/dadaizam/> dostupno, 15.9.2019.
- [20] <http://croatian-photography.com/author/marko-ercegovic/> dostupno, 2.9.2019.
- [21] <https://2012-transformacijasvijesti.com/metafizika/intuicija-put-ka-istini-sebi> dostupno, 15.9.2019.
- [22] <https://educationmuseum.wordpress.com/2013/03/12/roland-barthes-studium-and-punctum/> dostupno, 15.9.2019.

- [23] https://bib.irb.hr/datoteka/865174.Roland_Barthes.pdf preuzeto 2.9.2019.
- [24] <https://ekonomskiportal.com/povijest-drustvenih-mreza-infografika/> dostupno 15.9.2019.
- [25] Osho, Kreativnost, Leo Commerce, Switzerland, 1999.
- [26] Narodna umjetnost : hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku, Vol. 45 No. 2, 2008.,
file:///C:/Users/Tina/Downloads/3_Belaj_slog.pdf, preuzeto 20.9.2019.
- [27] Sachs-Hombach, K. (2005) Bildwissenschaft: Disziplinen, Themen, Methoden.
Frankfurt/Main: Suhrkamp.
- [28] G Jäger, G. (1999). Abbildungstreue. Fotografie als Visualisierung: Zwischen
Bilderfahrung und Bilderfindung. In Visualisierung in Mathematik, Technik und Kunst (pp.
137-150). Vieweg+ Teubner Verlag, Wiesbaden.

19. Popis slika

Slika 1. Aleksandar Rodčenko - Fire Escape (from building on Miasnitskaia) 1925.	10
Slika 2. Aleksandar Rodcenko- Gathering for a Demonstration, 1928.	11
Slika 3. Man Ray -,„Glass tears“ man ray	12
Slika 4. Maurice Tabard - „Composition“ 1929.	14
Slika 5. Maurice Tabard - „Gare Montparnasse“ 1930.	14
Slika 6. Herbert Bayer -,„Usamljeni stanovnik velikoga grada“ 1932.	16
Slika 7. Petar Dabac – iz serije „Dnevnički zapisi“	17
Slika 8. Petar Dabac – iz serije „Dnevnički zapisi“	17
Slika 9. Marko Ercegović - Iz serije fotografija „Prava priroda“	18
Slika 10. Marko Ercegović- Iz serije „Golub na grani“	19
Slika 11. Marko Ercegović- Iz serije „Golub na grani“	19
Slika 12. Boris Cvjetanović – iz serije „Priroda i grad“	20
Slika 13. Tko je u pravu?	22
Slika 14. Percepcija	22
Slika 15. Albert Einstein o intuiciji	24
Slika 16. Ilustracija o medijskoj pismenosti	28
Slika 17. Lange Dorothea- „Migrant Mother“, California 1932.	32
Slika 18. Inscenirane fotografije na Instagramu	37
Slika 19. Obiteljska fotografija.....	39
Slika 20 „Intro“	44
Slika 21 „Van mog prozora“	45
Slika 22 „Trešnje“	46
Slika 23 „Dođi bliže“	47
Slika 24 „Anksioznost prolaza u monotoniju“	48
Slika 25 „Otac“	49
Slika 26 „Signalna vatra obiteljskog okupljanja“	50
Slika 27 „Zajednica“	50
Slika 28“ Tri izbora“	51
Slika 29 „Plastični grad“	52
Slika 30 „Brižnost“	53
Slika 31 „Sjene jutarnjih misli“	54
Slika 32 „Pomoć“	55
Slika 33 „Na kraju dana u novi početak“	56

20. Izvori slika

Slika 1. <https://hr.rbth.com/arts/84570-10-najpoznatijih-fotografija-aleksandra-rodcenka>, preuzeto 21.9.2019.

Slika 2. <http://www.artnet.com/artists/alexander-rodchenko/>, preuzeto 21.7.2019.

Slika 3. <https://ago.ca/exhibitions/practical-dreamer-photographs-man-ray>, preuzeto 21.7.2019.

Slika 4. <https://bosonoga.com/2018/03/15/osam-fotografija-koji-su-definisali-nadrealizam/7/>, preuzeto 11.8.2019.

Slika 5. http://www.all-art.org/art_20th_century/tabard1.html, preuzeto 11.8.2019.

Slika 6. https://www.google.com/search?q=herbert+bayer+lonesome+big+city&safe=strict&sxsrf=ACYBGNQ1lrrjEQdZWzkj4Kav3d4aL_YPA:1568999377561&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwidpbWU8t_kAhUNAhAIHTF9AdgQ_AUIEigB&biw=1366&bih=657#imgsrc=1vyIDEuMLOU4mM:, preuzeto 11.8.2019.

Slika 7. <http://croatian-photography.com/author/petar-dabac/>, preuzeto 26.8.2019.

Slika 8. <http://croatian-photography.com/author/petar-dabac/>, preuzeto 26.8.2019.

Slika 9. <http://croatian-photography.com/author/marko-ercegovic/>, preuzeto 2.9.2019.

Slika 10. <http://croatian-photography.com/author/marko-ercegovic/>, preuzeto 2.9.2019.

Slika 11. <http://croatian-photography.com/author/marko-ercegovic/>, preuzeto 2.9.2019.

Slika 12. <http://croatian-photography.com/author/boris-cvjetanovic/>, preuzeto 2.9.2019.

Slika 13. <http://wanderersink.com/perception/>, preuzeto, 11.6.2019.

Slika 14. <https://mymodernmet.com/martin-waldbauer-optical-illusion-digital-photomontages/>, preuzeto 15.7.2019.

Slika 15. <https://www.neurosciencemarketing.com/blog/articles/sales-intuition.htm>, preuzeto 15.7.2019.

Slika 16. <http://www.unite-it.eu/profiles/blogs/media-literacy-position-paper-and-consultation>, preuzeto 21.7.2019.

Slika 17. <http://www.jeudepaume.org/index.php?page=article&idArt=3059>, preuzeto 21.7.2019.

Slika 18. <https://guestofaguest.com/new-york/instagram/6-influencer-secrets-promoting-instagram&slide=2>, preuzeto 20.8.2019.

Slika 19. <https://www.rebelcircus.com/blog/monopoly-set-hotline-families-torn-apart-game/3/>, preuzeto 20.8.2019.

Slike 20. – 33. Autorske fotografije

21. Prilozi

Uz pismeni rad prilažem i foto knjigu pod nazivom „Intro“.